

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, ТЕРИТОРІЙ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУЧАСНІ ФІНАНСОВІ КОНЦЕПЦІЇ, НАПРЯМИ ДІЙ, СПОСОБИ ТА АЛГОРИТМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дроздова О. Г.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів

Волкова М. С.

студентка II курсу магістратури, спеціальність

072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Малий та середній бізнес чутливо та швидко реагують на зміни у зовнішньому економічному середовищі. Повномасштабна війна є новим викликом для підприємств, які ще не оговталися від значних фінансових втрат, спричинених пандемією COVID-19. Під час воєнного стану малі та середні підприємства (МСП) працюють в особливих умовах, і головним завданням підприємців є збереження життєздатності підприємств, які підтримували і продовжують підтримувати економіку країни. Забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для життєздатності підприємств малого та середнього бізнесу, особливо актуально в сучасних економічних умовах. Пошук альтернативних джерел фінансування, крім власного прибутку, спрямовано на збереження та розвиток бізнесу, особливо в умовах військового стану. Однак без належної підтримки бізнесу з боку держави та міжнародних фінансових та нефінансових інститутів це нелегке завдання. Тому пошук механізмів, засобів і методів підтримки та розвитку бізнесу впродовж усього воєнного та післявоєнного періоду є одним з найактуальніших питань, яке потребує нагального вирішення.

Протягом багатьох років ЄС співпрацює з Урядом України та громадянським суспільством для просування ключових реформ, вдосконалення законодавства, створення сприятливого середовища для бізнесу та сприяння інвестиціям, зокрема через підтримку Офісу кращого регулювання (BRDO),

Офіс сприяння підприємництву та експорту, державні органи, офіси Дія.Бізнес в регіонах, а також у співпраці зі Спілкою українських підприємців, Європейською Бізнес Асоціацією та іншими профільними асоціаціями. З початку повномасштабного російського вторгнення в лютому 2022 року підтримка економіки України ЄС була зосереджена на допомозі МСП протистояти принципово новим викликам: від збереження або перепрофілювання виробництва до переміщення бізнесу, адаптації до діяльності в контексті обмежених технологій, втрати ринків і партнерства. Завдяки підтримці ЄС 68% українських МСП продовжують працювати під час війни, пристосувалися до роботи в переселенні та на деокупованих територіях, відновили розірвані партнерства та вийшли на ринки ЄС. Багатьма малими та середніми підприємствами керують жінки та молоді підприємці, і ЄС приділяє їм особливу увагу, а також підприємствам, очолюваним ветеранами [1, с. 65].

Так, наприклад, у рамках програми EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація з лютого 2022 року по грудень 2023 року було надано понад 1100 грантів на загальну суму 5,5 млн євро для надання всебічної підтримки малому та середньому бізнесу, із загальною сумою 7 млн. євро прямих грантів допомоги. На сьогодні існує 15 двосторонніх проектів ЄС, спрямованих на допомогу бізнесу в Україні із загальним бюджетом понад 92 млн євро. Крім того, Україна бере участь у кількох загальноєвропейських програмах, які також включають можливості для бізнесу [4]:

- Horizon Europe, яка фокусується на науці, дослідженнях та бізнес-інноваціях;

- програма єдиного ринку – сприяння конкурентоспроможності бізнесу. У рамках цієї програми у 2023 році було запущено ініціативу Ukraine Ready4EU із загальним бюджетом 7,5 млн. євро, включаючи два конкурси пропозицій: Business Bridge (4,5 млн євро), який дає змогу українським МСП отримати ваучери на участь у міжнародних виставках; Erasmus for Young Entrepreneurs Ukraine (3 млн. євро) для молодих бізнесменів, які хочуть вивчити досвід іноземного бізнесу.

Незважаючи на значні ризики для фінансових установ, українські МСП, зокрема ті, що працюють на звільнених територіях і прифронтових громадах, змогли брати кредити через механізми підтримки ЄІБ та ЄБРР. Також широко використовувалось кредитування за програмою «Доступні кредити під 5-7-9%», для якої український Фонд розвитку підприємництва уклав угоди про співпрацю з 46 банками. Держава продовжує здійснювати всі необхідні компенсаційні виплати бізнесу за кредитними договорами, укладеними в

рамках програми. Всього з початку дії програми підписано 95 139 кредитних договорів на загальну суму 327,1 млрд грн, у тому числі державними банками – 65 808 договорів на суму 148,5 млрд грн. Також наприкінці 2023 року Уряд офіційно запустив програму «Доступний факторинг» — новий фінансовий інструмент програми «Доступні кредити під 5-7-9%» для забезпечення обіговими коштами мікро-, малих та середніх підприємств [2].

Україна та Німеччина запропонували посилити міжнародну підтримку українських МСП через започаткування Альянсу, який мав би зробити українські МСП більш стійкими у воєнний час, готовими до реконструкції та відновлення. Альянс мобілізує підтримку трьох основних напрямків [3]:

1. Реформування української політики МСП.

2. Посилення інституційної бази, включаючи перетворення Українського фонду розвитку підприємництва на надійну та міцну українську фінансову установу розвитку для економічного відновлення.

3. Забезпечення фінансування МСП.

Усі члени-засновники роблять внесок в Альянс через фінансові інвестиції, консультації щодо політики або програми розвитку потенціалу. Загальні зобов'язання щодо цілей Альянсу складають понад 7 млрд євро на поточні та нові програми для МСП. З цієї суми понад 4,5 млрд євро припадає на нові програми.

Загалом, комплексний та орієнтований на результат підхід до використання сучасних форм підтримки МСП може допомогти подолати труднощі розвитку бізнесу у воєнний час та створити стійкі умови для його функціонування. Отже, шукаючи альтернативні джерела фінансування, адаптуючись до мінливих ринкових умов та зосереджуючись на експорті та диверсифікації, МСП можуть продовжувати відігравати важливу роль у національній економіці в цих складних умовах.

Література:

1. Сімків Л. Є., Чорний П. П. Інструменти державної підтримки малого та середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2024. № 1(29). С. 61–72. URL: <https://eung.nung.edu.ua/index.php/ecom/article/view/626/415> (дата звернення 19.10.2024)
2. Ministry of Finance: During the martial law, entrepreneurs received 60,317 loans worth UAH 237.5 billion under the programme ‘Affordable Loans at 5-7-9%’. KMU. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/minfin-za-chas-dii-voiennoho-stanu-pidpriyemtsi-otrymaly-60-317-kredytiv-na-2375-mlrd-hrn-za-prohramoiu-dostupni-kredyty-5-7-9> (дата звернення 19.10.2024)
3. New SME support initiatives announced at the Ukraine Recovery Conference 2024: “Vision: Business Development Fund 2.0” and “SME Resilience Alliance”. KMU. 2024.

URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/novi-initsiatyvy-pidtrymky-pidpriemstv-pid-chas-konferentsii-vidnovlennia-ukrainy-2024-viziia-fond-rozvytku-pidpriemnytstva-20-ta-alians-za-stiikist-malykh-ta-serednikh-pidpriemstv> (дата звернення 20.10.2024)

4. Together We Are Resilient: The European Union supports Ukraine's SMEs in times of war. EEAS. 2024. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/together-we-are-resilient-european-union-supports-ukraines-smes-times-war_en?s=232 (дата звернення 20.10.2024)